10. 8. 2007

ID: 49615

Neoprávněné nakládání s osobními údaji

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2 tr. zák., nevykazuje charakteristické rysy trvajícího trestného činu. Jde o poruchový delikt, pro nějž je příznačné způsobení protiprávního stavu, nikoliv jeho udržování.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1161/2006, ze dne 31.1.2007)

Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání dovolání, které v trestní věci vedené u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 1 T 312/2001 podala nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného bývalého kpt. BIS V. H., proti usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 21. 4. 2006, sp. zn. 44 To 1/2006, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se zrušuje usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 21. 4. 2006, sp. zn. 44 To 1/2006, ve výroku pod bodem I., jímž byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen v bodě 2) zprošťujícího výroku o vině a nově bylo podle § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. trestní stíhání obviněného pro skutek uvedený v bodě 2) obžaloby Okresního státního zastupitelství v Přerově ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 1 Zt 393/2001, v němž byl spatřován trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák., zastaveno. Podle 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušenou část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Ostravě - pobočce v Olomouci přikazuje, aby věc v rozsahu zrušení v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Okresní státní zástupkyně v Přerově podala dne 6. 12. 2001 pod sp. zn. 1 Zt 393/2001 u Okresnímu soudu v Přerově obžalobu na bývalého kpt. BIS V. H. pro skutky popsané pod body 1) až 7).

Rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 24. 11. 2005, sp. zn 1 T 312/2001, byl obviněný V. H. podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutky pod body 1a), b), jimiž měl spáchat trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 2 písm a), b) tr. zák., když nebylo prokázáno, že se staly skutky, pro něž byl obviněný stíhán.

Podle § 226 písm. b) tr. ř. byl zproštěn obžaloby pro skutek popsaný pod bodem 1c) spočívající v tom, že od přesně nezjištěné doby do 7. 3. 2001 v P. měl blíže nezjištěným způsobem nabýt a mít v držení v místě trvalého bydliště bez povolení průmyslovou elektrickou časovanou milisekundovou rozbušku stupeň 10, kdy uvedenou rozbušku lze nabývat pouze na základě povolení k odběru výbušnin vydávaného místně příslušným obvodním báňským úřadem, podle zákona č. 61/1988 Sb. se jedná o výbušný předmět, 43 kusů signálních nábojů několika druhů, přičemž podle § 22 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu, se jedná o zakázanou vojenskou munici, a tyto prostředky je podle § 23 zákona č. 288/1995 Sb. zakázáno držet, nosit, vyrábět, vyvážet, dovážet a obchodovat s nimi, 2 kusy netovárně zhotovených ocelových vložných hlavní pro signální pistoli, kdy se jedná o zakázané zbraně ve smyslu § 21 odst. 1 písm. f) zákona č. 288/1995 Sb., 37 kusů vojenských nábojů ráže 7,62 x 25 mm TOKAREV - vojenské náboje mající charakter zakázaného střeliva ve smyslu § 22 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., 83 kusů vojenských nábojů ráže 7,62 x 39, 41 kusů vojenských nábojů ráže 7,62 x 54 R - mající charakter vojenských nábojů - zakázaného střeliva dle § 22 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., 23 kusů loveckých nábojů ráže 7 x 57 R, 373 kusů nábojů ráže 7,65 mm Br - náboje neodpovídají dovolenému výrobnímu provedení střeliva dle § 3 písm. a) vyhlášky č. 215/1996 Sb., tlumič hluku výstřelu - odpovídá zakázaným doplňkům zbraní ve smyslu § 21 odst. 1 písm. n) zákona č. 288/1995 Sb., samonabíjecí malorážku CZ 511, ráže 22 LR se zaměřovacím dalekohledem Meopta 3 x 32, kdy vzhledem k montáži zaměřovacího dalekohledu je zbraní zakázanou, samonabíjecí malorážku ZKM-611, ráže 22 WMR se zaměřovacím dalekohledem Meopta 3-9 x 32, 100 kusů nábojů ráže 22 WMR vzhledem k montáži zaměřovacího dalekohledu se jedná o zbraň zakázanou ve smyslu § 21 odst. 1 písm. k) zákona č. 288/1995 Sb., 4 kusy papírových dutinek o délce 21 mm a průměru 6 mm obsahující třaskavinu HMTD, 2 kusy papírových válečků délky cca 53 mm a průměru cca 6 mm obsahující třaskavinu HMTD. 4 kusy papírových dutinek délky cca 20 mm a průměru cca 7 mm hmotnost cca 0,6 g obsahující amatérsky zhotovenou třaskavinu HMTD, bílý prášek o hmotnosti 0,4 g zabalený v papírové obálce obsahující třaskavinu HMTD, přičemž v této době byl sám držitelem toliko zbrojního průkazu skupiny A, kdy byl oprávněn nabývat do vlastnictví a držet pro sběratelské účely zbraně a střelivo do těchto zbraní, střeliva nejvíce tři

kusy téhož druhu, a dále držitelem zbrojního průkazu skupiny G bez jakékoliv výjimky k držení zakázané zbraně či střeliva, čímž měl spáchat trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 2 písm. a), b) tr. zák., když v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Podle § 73 odst. 1 písm. c) tr. zák. bylo vysloveno zabrání věci, a to průmyslové elektrické časované milisekundové rozbušky stupeň 10, 43 kusů signálních nábojů několika druhů, 2 kusů netovárně zhotovených ocelových vložných hlavní pro signální pistoli, 37 kusů vojenských nábojů ráže 7,62 x 25 mm TOKAREV, 83 kusů vojenských nábojů ráže 7,62 x 39, 41 kusů vojenských nábojů ráže 7,62 x 54 R, 23 kusů loveckých nábojů ráže 7 x 57 R, 373 kusů nábojů ráže 7,65 mm Br, tlumič hluku výstřelu, samonabíjecí malorážky CZ 511, ráže 22 LR se zaměřovacím dalekohledem Meopta 3 x 32, samonabíjecí malorážky ZKM-611, ráže 22 WMR se zaměřovacím dalekohledem Meopta 3-9 x 32, 100 kusů nábojů ráže 22 WMR, 4 kusů papírových dutinek o délce 21 mm a průměru 6 mm obsahující třaskavinu HMTD, 2 kusů papírových válečků délky cca 53 mm a průměru cca 6 mm obsahující třaskavinu HMTD, 4 kusy papírových dutinek délky cca 20 mm a průměru cca 7 mm hmotnosti cca 0,6 g, obsahující amatérsky zhotovenou třaskavinu HMTD a bílý prášek o hmotnosti 0,4 g zabalený v papírové obálce obsahující třaskavinu HMTD.

Podle § 226 písm. b) tr. ř. byl obviněný zproštěn obžaloby pro skutek popsaný pod bodem 2) spočívající v tom, že jako příslušník BIS poté, co byl dne 12. 2. 2001 v 09.00 hod. na svém pracovišti TO Olomouc seznámen ředitelem teritoriálního odboru s rozkazem náměstka zpravodajských složek BIS č. 3/2001, vydaným pod č. j. 157/2001-BIS-2, jenž mu ukládal bezodkladně identifikovat všechny své zdroje, a to bez ohledu, zda mají přiděleny identifikační kódy či nikoli, a uvedené informace předat cestou svého nadřízeného náměstkovi zpravodajských složek BIS, tento rozkaz přes upozornění ředitele teritoriálního odboru Olomouc ze dne 15. 2. 2001 nesplnil a téhož dne poté faxem zaslal náměstkovi zpravodajských složek písemnost pod č. j. 123/2001-BIS-23, v níž odpírá vykonat vydaný rozkaz č. 3/2001 a identifikovat tak své zdroje, čímž měl spáchat trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Dále byl obviněný podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek popsaný pod bodem 3), jímž měl spáchat trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák., a pro skutek pod bodem 4), jímž měl spáchat trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 199 odst. 1, 2 tr. zák., když nebylo prokázáno, že se staly skutky, pro něž byl obviněný stíhán. Z důvodu uvedeného v § 226 písm. b) tr. ř. byl zproštěn obžaloby pro skutek popsaný pod bodem 5), jímž měl spáchat trestný čin ohrožení utajované skutečnosti podle § 106 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., neboť v žalobním návrhu uvedený skutek není trestným činem.

Podle § 226 písm. b) tr. ř. byl obviněný zproštěn obžaloby pro skutek popsaný pod bodem 6) spočívající v tom, že od přesně nezjištěné doby do 7. 3. 2001 měl v P. shromažďovat písemnosti, zejména evidenční lístky občanských průkazů, lustrační lístky, originál cestovního pasu, úřední záznamy a výpisy ze služebních evidencí zpracovávané Policií ČR a BIS, obsahující jména, příjmení, data narození, rodná čísla, fotografie a další důležité osobní údaje konkrétních osob jako A. V., K. L., F. J., F. V., M. D., Z. S., M. M., Z. V., P. H., V. Š., Ing. S. Š., O. K., JUDr. L. S., I. S., JUDr. P. P., P. H. č. l. 1744, P. H. č. l. 1747, J. B., M. Š., JUDr. M. S. a dalších, jež jsou zadokumentované v protokolu o ohledání zajištěných písemností ze dne 22. 3. 2001, kdy tyto měl bez právního důvodu a bez zamezení přístupu dalších osob k nim přechovávat a měl dát k dispozici osobám v místě trvalého bydliště, přičemž tyto písemnosti měl získat jak v souvislosti s výkonem funkce příslušníka FIS, FBIS a BIS, tak pod záminkou plnění úkolů příslušníka Federální informační služby (FIS), Federální bezpečnostní informační služby (FBIS) a Bezpečnostní informační služby (BIS), čímž měl vědomě porušovat povinnosti příslušníka BIS stanovené v ustanovení § 48 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 154/1994 Sb., a takto měl jednat se záměrem získat pro svoji další potřebu informace o osobních údajích řady občanů, když měl velmi závažným způsobem poškodit důvěryhodnost BIS, která je ze zákona povinna zabezpečit ochranu údajů obsažených v evidencích, kdy taktéž měl hrubým způsobem porušit článek 10 odst. 3. Listiny základních práv a svobod, neboť každý občan má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním či jiným zneužíváním údajů o své osobě, čímž měl spáchat jednak trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle 178 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák., jednak trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm a), odst. 2 písm. c) tr. zák., když v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Podle § 229 odst. 3 tr. ř. byla Česká republika – Ministerstvo vnitra – Policie ČR, Správa Sm kraje Ostrava odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Pro úplnost je k zaznamenání, že skutek pod bodem 7) obžaloby kvalifikovaný jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. byl usnesením Okresního soudu v Přerově ze dne 29. 3. 2004, sp. zn. 1 T 312/2001, podle § 23 odst. 1 tr. ř. vyloučen k samostatnému projednání a rozhodnutí do věci vedené nadále u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 1 T 48/2004.

Rozsudek soudu prvního stupně napadli odvoláními státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Přerově i obviněný. Odvolání státní zástupkyně podané v neprospěch obviněného směřovalo proti všem zprošťujícím výrokům rozsudku, obviněný odvoláním brojil proti části výroku o zabrání věci. Usnesením Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 21. 4. 2006, sp. zn. 44 To 1/2006, byl pod bodem I. z podnětu odvolání státního zástupce rozsudek soudu prvního stupně podle § 257 odst. 1 písm c) tr. ř. zrušen v bodě 2) zprošťujícího výroku o vině a nově bylo podle § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. trestní stíhání obviněného pro skutek uvedený pod bodem 2) obžaloby, v němž byl spatřován trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák., zastaveno. Jinak zůstal rozsudek soudu prvního stupně nezměněn. Výrokem pod bodem II. bylo podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného zamítnuto.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala v zákonné lhůtě nejvyšší státní zástupkyně dovolání v neprospěch obviněného. Namítla, že v bodě I. napadeného usnesení bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí, čímž byl naplněn dovolací důvod zakotvený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., a toto rozhodnutí odvolacího soudu současně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, čímž byl naplněn i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [část A) dovolání]. Byly-li v bodech 1c) a 6) obžaloby napadeným usnesením odvolacího soudu ponechány beze změny zprošťující výroky rozsudku soudu prvního stupně, byl v této části naplněn dovolací důvod zakotvený v § 265b odst. 1 písm. l) alinea druhá tr. ř., neboť bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku soudu prvního stupně uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř. a v řízení předcházejícím vydání dovoláním napadenému usnesení odvolacího soudu byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku [části B) a C) dovolání].

V části A) podaného dovolání ve vztahu k bodu I. usnesení odvolacího soudu nejvyšší státní zástupkyně vytkla, že soud nesprávně aplikoval ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. vycházející z článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (nadále „Úmluvy“), poněvadž podmínky pro jeho uplatnění nebyly naplněny. Nelze podle ní souhlasit s názorem, že propuštění obviněného bývalého kpt. BIS ze služebního poměru je nutno považovat za okolnost, která brání pozdějšímu trestnímu stíhání. Zásadu „ne bis in idem“ ve smyslu Úmluvy je nezbytné vztahovat jak na činy patřící v českém právním řádu mezi trestné činy, tak i na činy spadající mezi přestupky, a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu. V modifikaci přestupek - trestný čin vnitrostátní právo překážku „ne bis in idem“ nestanoví a zde je otevřen prostor pro přímou aplikaci čl. 4 odst. 1 Protokolu k Úmluvě, avšak zásadně jen v těch případech, kdy po pravomocném rozhodnutí o přestupku následuje trestní stíhání ohledně téhož skutku pro trestný čin mající stejné znaky skutkové podstaty jako dřívější přestupek. V daném případě tedy nezbytnou podmínkou bylo, aby šlo o přestupek trestněprávní povahy. Ke kázeňskému potrestání obviněného v rámci jeho působení u BIS nedošlo a rozhodnutí o propuštění obviněného ze služebního poměru odvolací soud nesprávně posoudil jako výsledek řízení, které se týkalo podle popisu spáchaného jednání stejného skutku, jako je tomu v případě skutku uvedeného a kvalifikovaného v bodě 2) obžaloby. Skutečnost, že obviněný jako příslušník BIS porušil zvlášť hrubým způsobem služební povinnosti, za což byl podle § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb. propuštěn ze služebního poměru, se svou povahou blíží pracovněprávnímu opatření ve formě okamžitého zrušení pracovního poměru, nelze ji považovat za dřívější odsouzení či potrestání pro totéž. Dále vyjádřila přesvědčení, že jednáním obviněného byly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. nejen po stránce formální, což soudy nezpochybnily, ale i po stránce materiální. Pro naplnění materiální stránky svědčí především způsob spáchání činu - obviněný jednal zcela vědomě, přičemž k odepření splnění rozkazu přistoupil bez relevantních příčin, a velmi výrazné ohrožení zájmu společnosti vyplývající z působnosti BIS.

Pod bodem B) dovolání nejvyšší státní zástupkyně soustředila své výhrady vůči rozhodnutí odvolacího soudu, jehož důsledkem bylo, že beze změny byl ponechán výrok rozsudku soudu prvního stupně, jímž byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek uvedený v bodě 1c) obžaloby, v němž byl spatřován dílčí útok trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 2 písm. a), b) tr. zák.

Namítla, že v řízení před soudem prvního stupně mělo být objasněno, zda a v jakém rozsahu je možno na zbraně a další věci podléhající zákonu č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších předpisů, nalezené při domovní prohlídce nahlížet způsobem, který by odpovídal náhledu vysloveném v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 243/05 jako na zbraně související s odporem obviněného a s činností zaměřenou proti komunistickému režimu. Podle ní bylo zřejmé, že naprostá většina zbraní a věcí uvedených v tomto bodě obžaloby mohla být získána až v době od počátku roku 1990, tedy v době, kdy jakýkoli boj obviněného proti nesvobodě jen těžko přichází v úvahu.

V rozhodnutích obou soudů shledala dovolatelka extrémní nesoulad mezi učiněnými skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, neboť byly opomenuty důležité konkrétní důkazy, což ve svém důsledku vedlo k nesprávném

právnímu posouzení skutku pod bodem 1c) obžaloby. Měla za to, že celá řada svědků (S. M. mladší, V. M., V. M., M. S., J. J. a L. D.), jejichž výpovědi nelze důvodně zpochybňovat, v podstatě vyloučila, že by zemřelý S. M. nakládal s předmětnými samonabíjecími malorážkami tak, jak o tom vypovídal obviněný, svědci A. H., matka obviněného, a F. K.; výpověď posledně uvedeného svědka soudy posoudily osamoceně, jeho tvrzení dostatečně neobjasnily, přičemž tento svědek uváděl okolnosti, které byly v zásadním rozporu s výsledkem jiného dokazování týkajícího se původu zajištěných zbraní. Jelikož S. M. zemřel dne 21. 10. 1999, je třeba pro náležité objasnění důležitých skutečností pro rozhodnutí o předmětné malorážce vyhodnotit předložený důkaz na č. l. 624–626 spisu. Soud prvního stupně tento důkaz v odůvodnění svého rozhodnutí nehodnotil vůbec a odvolací soud tak sice učinil, avšak zaujal zcela nesprávné závěry, co se týká výroby předmětné malorážky. Vytkla, že žádný ze soudů neposuzoval, zda zajištěné zbraně a střelivo získal obviněný jako účastník boje proti komunistickému režimu před rokem 1989, nebo některé nabyl až od zemřelého S. M., že nebyla jako důkaz vyhodnocena daktyloskopická stopa na umělohmotném stojánku pro zakázané náboje ráže 7x57 R, kterou tam zanechal obviněný.

Nesouhlasila ani se závěry soudů obou stupňů, týkajících se hodnocení společenské nebezpečnosti jednání obviněného jako trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 2 písm. a), b) tr. zák. v souvislosti s posuzováním jeho materiální stránky. Soudy měly na pachatele nahlížet jako na osobu mající sklony k získávání zbraní a střeliva v rozporu s platnými právními předpisy, a to již v době, kdy na toto jednání nelze nazírat jako na součást boje proti komunistickému režimu. Mezi zajištěnými věcmi byly i zakázané zbraně, přičemž skutečnost, že obviněný měl určité oprávnění nosit přesně stanovené zbraně, byla při hodnocení materiální stránka trestného činu soudy nesprávně hodnocena. Pro náležité objasnění materiální stránky trestného činu v bodu 1c) obžaloby měly soudy provést dokazování obsahem dřívějších trestních spisů, kde proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání pro trestné činy nedovoleného ozbrojování, a z nich dokladovat a učinit právní závěry, které zbraně a další věci byly již dříve u obviněného nalezeny, jak s nimi bylo naloženo a jak tam zjištěné skutečnosti souvisejí s předmětem trestního řízení v tomto bodě obžaloby.

Dovolatelka, ač si byla vědoma, že uplatnila námitky vytýkající porušení procesního postupu předepsaného pro zjišťování skutkového stavu věci a hodnocení důkazů, což odporuje restriktivnímu výkladu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., upozornila, že jde o případ extrémního excesu v procesu dokazování, jehož důsledkem je porušení základních postulátů spravedlivého procesu, a to ve světle judikatury Ústavního soudu nemůže nechat Nejvyšší soud bez povšimnutí. Soudy obou stupňů opomenuly důležité konkrétní důkazy, což ve svém důsledku vedlo k tomu, že učiněná skutková zjištění jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy.

V části C) dovolání nejvyšší státní zástupkyně uplatnila své výhrady vůči rozhodnutí odvolacího soudu, jehož důsledkem bylo, že beze změny byl ponechán výrok rozsudku soudu prvního stupně, jímž byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek uvedený v bodě 6) obžaloby, v němž byl spatřován jednak trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák., a jednak trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák.

Měla za to, že soudy při koncipování meritorních rozhodnutí vztahujících se k tomuto bodu obžaloby vycházely pouze z té části skutkových okolností, které prokazovaly, že obviněný nakládal s osobními údaji jiných osob, které měl získat v souvislosti s činností občanských komisí. Ačkoliv odvolací soud připustil, že mezi zajištěnými materiály, které obsahují osobní údaje, jsou i jiné doklady, které nemají tuto souvislost, nevyvodil z této okolnosti žádné závěry. Skutečnost, že by občanské komise prověřovaly jiné osoby než svědky JUDr. F. J., J. B., K. L. a F. V., jako bývalé příslušníky StB, či R. Š., nevyplývá ze žádného důkazu a je to vyloučeno, neboť zbývající osoby jmenované v žalobním návrhu neměly žádnou vazbu na služební poměr v Policii ČR. Z listinného důkazu na č. l. 1116 a násl. spisu přitom vyplývá, které údaje konkrétních osob získal obviněný v souvislosti s plněním úkolů příslušníka bezpečnostní služby a vztahující se k datům: 1996, únor 2000, 1997, zápůjčka ELOP z 30. 6. 1994 a 14. 7. 1999, a dále jsou zde uvedeny písemnosti, které byly pořízeny pro organizační předchůdce BIS. Soud prvního stupně pokládal za poměrně zásadní sdělení bývalého Okresního úřadu v Přerově, že v době od 1. 7. 2000 obviněný nepožádal ani nenavštívil Okresní úřad v Přerově za účelem vyžádání si informací či zapůjčení materiálů v evidenci občanských průkazů či cestovních dokladů, avšak neuvedl, co z toho pro posouzení věci vyplývá. Upozornila v této souvislosti na výpověď svědka Ing. P. Č., osvětlující způsoby, jakými si obviněný tyto údaje opatřoval. Poukázala taktéž na zprávu BIS, ze které plyne, že obviněný přechovával údaje o osobách, které nebyly zájmovými osobami BIS, a proto nebyl ani oprávněn jejich údaje zjišťovat.

Vytkla dále, že z odůvodnění rozsudku nevyplývá, jak soud vyhodnotil, že tři seznamy uchazečů o kulovou zbraň zpracované Policií ČR z roku 1994, které došly na BIS ve dnech 23. 3., 22. 11. a 21. 12. 1994 a obsahují osobní údaje žadatelů, byly nalezeny u obviněného. Není ani jasné, jakým způsobem se soud vypořádal s personální mapou Policie ČR, Okresní ředitelství Přerov, kterou měl obviněný podle svého tvrzení získat jako předseda občanské komise, avšak

následně svoji výpověď pozměnil tak, že ji získal od zemřelého S. M. v roce 1994. V té době však již občanské komise neexistovaly a S. M. neměl žádnou legální možnost ani důvod si mapu opatřit a obviněnému ji předávat. Byl to naopak obviněný, kdo měl kontakt na Policii ČR. Soudy se nevypořádaly ani se situační zprávou Policie ČR Ostrava ze dne 3. 12. 1994, jež obsahuje osobní údaje několika osob a byla zaslána 7. 12. 1994 faxem přímo obviněnému; další osobní údaje řady osob obsahuje fax ze dne 7. 12. 1994. Podle dovolatelky i neúplný originální svazek StB, který byl nalezen v obývacím pokoji obviněného, je nepochybně materiálem způsobilým dotčené osobě způsobit vážnou újmu, pokud je s ním nakládáno v rozporu se zákonem. Ukrýval-li obviněný tento svazek u sebe doma, pak tato činnost je v rozporu s povinnostmi příslušníka BIS. Obviněný nemohl předmětný svazek JUDr. P. P. tzv. „zachraňovat“, jak tvrdí, neboť tento svazek byl od roku 1991 uložen v archivu Ministerstva vnitra.

Vzhledem k výše uvedenému lze proto podle ní učinit závěr, že jak ve zprošťujícím rozsudku soudu prvního stupně, tak i v zamítavém rozhodnutí soudu druhého stupně ohledně bodu 6) obžaloby byly opomenuty důležité konkrétní důkazy, což ve svém důsledku vedlo k tomu, že učiněná skutková zjištění jsou v extrémním nesouladu s důkazy, které měly soudy v době svého rozhodování k dispozici.

Nejvyšší státní zástupkyně odmítla názor soudu prvního stupně, nesprávně přejatý i odvolacím soudem, že se v případě trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr. zák. nejedná o pokračující (potažmo trvající) trestný čin. Trestný neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr. zák. je podle ní trestným činem trvajícím, neboť pachatel naplňuje jeho skutkovou podstatu od počátku do konce trvání protiprávního stavu. Bylo prokázáno, že obviněný od nástupu do služebního poměru k BIS do dne konání domovní prohlídky shromažďoval materiály a písemnosti, které obsahovaly osobní údaje různých osob, aniž by tyto materiály využíval ke své činnosti příslušníka BIS, a naopak je použil či chtěl použít pro svoji potřebu. Za takové situace není ani významné, zda a kolikrát došlo u předmětného trestného činu k novelizacím.

Nesouhlasila ani se závěrem odvolacího soudu, který nepovažoval v souvislosti se skutkem uvedeným v bodě 6) žalobního návrhu obviněného za veřejného činitele ve smyslu § 89 odst. 9 tr. zák. ve znění zákona účinného v rozhodné době. Argumentujíc mimo jiné nálezem Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 371/99, vyjádřila přesvědčení, že takové postavení je třeba přiznat i příslušníkovi BIS. Je totiž příslušníkem ozbrojeného sboru a v jeho rámci se podílí na plnění úkolů společnosti a státu, přičemž používá zákonem mu danou pravomoc získávat určitými postupy a prostředky zpravodajské informace, které se stávají podklady pro rozhodnutí příslušných orgánů BIS.

Proto získával-li obviněný v souvislosti s výkonem funkce příslušníka BIS, případně pod záminkou plnění úkolů BIS, zpravodajské informace se záměrem získat osobní informace občanů (tedy ne proto, aby se staly podkladem pro rozhodnutí BIS) a dal je k dispozici osobám v místě trvalého bydliště, pak vědomě porušoval povinnosti příslušníka BIS stanovené v § 48 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 154/1994 Sb. Lze proto dospět k závěru, že jako veřejný činitel v úmyslu opatřit sobě neoprávněný prospěch vykonával svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu, a naplnil tak všechny znaky skutkové podstaty zneužití pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. Připustila toliko, že nebylo prokázáno, že by obviněný zneužitím pravomoci veřejného činitele v postavení příslušníka BIS způsobil svým činem jiný zvlášť závažný následek.

Vzhledem k výše uvedenému navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 věta druhá tr. ř. zrušil v bodě I. usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 21. 4. 2006, sp. zn. 44 To 1/2006, jakož i jemu přecházející rozsudek Okresního soudu v Přerově ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. 1 T 312/2001, pokud jím byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby okresní státní zástupkyně v Přerově ze dne 6. 12. 2001, sp. zn 1 Zt 393/2001, podané pro skutky uvedené v bodech 1c) a 6) žalobního návrhu, a zrušil i všechny další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Přerově věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Obviněný ve vyjádření k dovolání nejvyšší stání zástupkyně ve vztahu ke skutku pod bodem 2) obžaloby odmítl argumentaci dovolatelky ohledně možného postihu za kázeňský přestupek s tím, že není-li možný vztah přestupek - trestný čin, pak samozřejmě není možný ani postih „propuštění ze služebního poměru - trestný čin“, protože takové propuštění jde nad všechny kázeňské tresty, je totiž postihem z hlediska pracovněprávního (služebního) nejvyšším a obsahuje větší sankční potenciál než pouhý přestupek. Zdůraznil, že BIS je organizací státně-správního charakteru, snese srovnání se správním orgánem a v tomto ohledu zůstala pominuta argumentace odvolacího soudu, že trestní stíhání obviněného je nepřípustné proto, že o stejném činu již rozhodl a uložil za něj sankci příslušný správní orgán. Dovolání se podle něj náležitě nevyrovnalo ani s otázkou materiálního znaku trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 tr. zák., jež byla pro soud prvního stupně otázkou stěžejní. Ve vztahu ke skutku popsanému pod bodem 1c) obžaloby označil závěry nejvyšší státní zástupkyně za nepodložené, nelogické, účelové a podstatu věci

neodhalující. Soud podle něj provedl veškeré důkazy, námitka, že byly opomenuty některé důležité konkrétní důkazy, což ve svých důsledcích mělo vést k tomu, že učiněná skutková zjištění jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy, obstát nemůže. Ve vztahu ke skutku, jenž mu byl kladen za vinu pod bodem 6) obžaloby, vyjádřil přesvědčení, že dovolatelka nevzala v potaz, že trestněprávní ochrana objektu trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji byla přijata až poté, co obviněný předmětné materiály shromáždil. Protože platí zásada nepřípustnosti retroaktivity zákona, je logické, že i v této části byl obžaloby zproštěn. Obviněný proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání jako nedůvodné zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

Protože nebylo možné dovolání jako celek odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těchto výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodu uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům:

K bodu A) dovolání – skutek pod bodem 2) obžaloby kvalifikovaný jako trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák.

V této části dovolání nejvyšší státní zástupkyně odkázala na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. f), g) tr. ř. Podstatou jejích námitek je tvrzení, že byl-li obviněný podle rozkazu ředitele BIS ve věcech personálních propuštěn ze služebního poměru k BIS podle § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, neboť porušil zvlášť hrubým způsobem služební povinnosti, pak se rozkaz týkal výlučně dalšího trvání služebního poměru obviněného a nelze jej považovat za dřívější odsouzení či potrestání za totéž ve smyslu zásady ne bis in idem. Zastavení trestního stíhání v důsledku nepřípustnosti trestního stíhání ve smyslu § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. pro skutek popsaný pod bodem 2) obžaloby proto pokládala za nesprávnou aplikaci zásady ne bis in idem vyjádřené v čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve prospěch obviněného. Zpochybnila též závěry týkající se absence materiální stránky trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. explicitně vyjádřené soudem prvního stupně.

Podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo - mimo jiné – rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, spočívá-li rozhodnutí na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Je zjevné, že námitky dovolatelky lze pod uplatněné důvody dovolání podřadit. Z hlediska napadeného usnesení a obsahu dovolání je významná především otázka, zda lze obviněného pro skutek vykazující (nejméně formálně) znaky trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. postihnout v trestním řízení, byl-li za totéž jednání propuštěn ze služebního poměru.

Odvolací soud se neztotožnil s právní kvalifikací jednání obviněného jako trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit v alternativě, že odepřel provést rozkaz. Podle něj nelze přehlížet právo obviněného nebýt souzen nebo trestán dvakrát (princip ne bis in idem), jak je zaručuje článek 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, a v tomto kontextu též připomíná ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., které výslovně upravuje jako důvod nepřípustnosti trestního stíhání okolnost, že tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Odvolací soud vycházel ze skutečnosti, že jednání, pro které byl obviněný jako příslušník BIS postižen svým nadřízeným jakožto příslušným správním orgánem propuštěním z BIS, se shoduje s popisem jednání ve skutkové větě obžaloby. Jinými slovy, propuštění ze služebního poměru a řízení, které mu předcházelo, považoval za dřívější odsouzení či potrestání pro týž čin.

Těmto závěrům odvolacího soudu přisvědčit nelze.

Zásada ne bis in idem, tedy právo nebýt souzen či trestán dvakrát za týž čin, a okolnosti zakládající nepřípustnost trestního stíhání z tohoto důvodu jsou vymezeny v příslušných ustanoveních trestního řádu, v ústavních předpisech a v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (nadále jen „Úmluva“) publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 209/1992 je mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána a která je ve smyslu čl. 10 Ústavy ČR součástí právního řádu a ve vztahu k níž platí, že stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Ve smyslu článku 95 odst. 1 Ústavy ČR je soudce při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu.

Je evidentní, že v daných souvislostech nejde o zásadu „ne bis in idem“ v podobě vyjádřené v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod a stejně tak v podobě obsažené v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f), g), h) tr. ř.

Významné je podle odvolacího soudu právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát (princip ne bis in idem), jak je zaručuje článek 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, a v tomto kontextu též odkazuje na ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř., které výslovně upravuje jako důvod nepřípustnosti trestního stíhání okolnost, že tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod má v českém překladu název „Právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát“. Český překlad tohoto článku uveřejněný ve Sbírce zákonů zní: „Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.“

V souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (a v návaznosti na jeho výklad pojmů „trestní obvinění“ a „obviněný z trestného činu“) stávající praxe soudů se za určitých podmínek nebrání tomu, že zásadu „ne bis in idem“ ve smyslu citovaného článku Úmluvy je nezbytné vztáhnout jak na činy patřící v českém právním řádu mezi trestné činy, tak i na činy spadající mezi přestupky, a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu. Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 nutno ve vnitrostátních poměrech vyložit především tak, že brání opětovnému trestnímu stíhání a potrestání ve vztahu trestný čin – trestný čin. Na tento vztah je pamatováno vnitrostátními ustanovení, tj. článek 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod a § 11 odst. 1 písm. f), g), h) tr. ř. Článek 4 odst. 1 Protokolu č. 7 v tomto ohledu nestanoví něco jiného než zákon, a proto je třeba vycházet z vnitrostátních ustanovení (viz čl. 10 Ústavy). Obdobně je třeba vyjít z vnitrostátní úpravy i na vztahy přestupek – přestupek, trestný čin – přestupek a přestupek – trestný čin, které řeší ustanovení § 76 odst. 1 písm. g) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Zbývá se zabývat toliko vztahem přestupek – trestný čin, u něhož vnitrostátní právo překážku ne bis in idem nestanoví. Tento prostor se otvírá vnitrostátnímu přímému použití čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 zásadně jen v těch případech, kdy po pravomocném rozhodnutí o přestupku následuje trestní stíhání ohledně téhož skutku pro trestný čin mající stejné znaky skutkové podstaty jako dřívější přestupek (k tomu též JUDr. M. R., JUDr. P. P. Nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu týkajícím se problematiky „ne bis in idem“ z hlediska jeho aspektů mezinárodních a vnitrostátních. Státní zastupitelství 6/2005; usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1384/2005, rozsudek téhož soudu sp. zn. 4 Tz 183/2005 aj.).

Evropský soud pro lidská práva při výkladu článku čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a potažmo i čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 řadí mezi řízení o činech kvalifikovaných vnitrostátním právem jako trestné činy či přestupky (výjimečně disciplinární delikty) pouze ta řízení, která mají trestněprávní povahu. Povahu deliktu posuzuje z hlediska chráněného zájmu (jde o zájem obecný nebo partikulární), z hlediska adresáta normy (je norma adresována všem občanům nebo jen určité skupině osob se zvláštním statusem) a z hlediska účelu sankce. Konečně je významný též druh a závažnost sankce stanovené zákonem (k tomu B. R. Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. Orac 2002, str. 104 a násl.).

Odpověď na otázku, zda je na místě zabývat se možností přímé aplikace čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě, je podle Nejvyššího soudu v tomto konkrétním případě závislá na určení povahy a smyslu propuštění příslušníka BIS ze služebního poměru podle § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.

Podle § 40 odst. 1 písm. d) citovaného zákona příslušník BIS bude propuštěn ze služebního poměru, jestliže porušil služební přísahu nebo služební povinnosti zvlášť hrubým způsobem. Jde o jeden ze zákonem předvídaných způsobů skončení služebního poměru, jehož výsledek není závislý na ničem jiném než na tom, zda byla služební přísaha nebo služební povinnosti porušeny zvlášť hrubým způsobem, a to bez jakékoliv reflexe do oblasti trestněprávní; lze proto souhlasit s názorem dovolatelky, že svou povahou se propuštění ze služebního poměru z tohoto zákonného důvodu blíží pracovněprávnímu opatření ve formě okamžitého zrušení pracovního poměru zaměstnavatelem [§ 55 odst. 1 písm. b) zákoníku práce].

Rozhodnutí ředitele BIS (popř. ředitele BIS ve věcech personálních) o propuštění ze služebního poměru nepředstavuje a nemůže představovat rozhodnutí o deliktu trestněprávní povahy. Aplikovaná norma, jíž bylo v daném případě použito, je bezesporu normou partikulární, obrací se výlučně do vnitřní organizace BIS a vztahuje se toliko na příslušníky BIS, kteří jsou k ní ve služebním poměru. Služební orgán hodnotil předmětné jednání toliko v rozsahu porušení služebních povinností bez ohledu na trestněprávní dopady tohoto jednání a pro obviněného mělo relevantní důsledky v rovině skončení služebního poměru. Propuštění ze služebního poměru konečně nepředstavuje ani „sankci“ dostatečně závažnou, aby zakládala „trestní“ kvalifikaci činu (za takovou sankci je bez pochybností považováno jen odnětí svobody).

Rozhodl-li ředitel Bezpečnostní informační služby dne 8. 8. 2001, č. j. 73 6/2001-BIS-1, o zamítnutí odvolání obviněného proti rozhodnutí ředitele BIS ve věcech personálních ze dne 16. 2. 2001, č. j. 24/01-BIS-1, na jehož základě byl obviněný propuštěn ze služebního poměru příslušníka BIS v důsledku porušení služební přísahy a služebních povinností podle § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb., pak toto rozhodnutí je zcela nezávislé na výsledcích trestního řízení. Ostatně v tomto smyslu i Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 12. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 553/02, ve věci ústavní stížnosti V. H. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 38 Ca 489/2001, konstatoval, že „propuštění ze služebního poměru podle § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb. je zákonným důvodem, který nachází své uplatnění zcela vně (pro stejný skutek vedeného) trestního řízení. Není od jeho výsledku odvislý a na druhé straně nemá ve vztahu k němu ani žádnou (předurčující) právní relevanci popírající presumpci neviny…“.

To ve svých důsledcích znamená, že propuštění příslušníka BIS ze služebního poměru podle § 40 odst. 1 písm. d) citovaného zákona pro porušení služební přísahy nebo služební povinnosti zvlášť hrubým způsobem nemůže představovat překážku ne bis in idem ve vztahu k současně vedenému trestnímu stíhání pro týž skutek. Pokud obviněný jako příslušník BIS kvalifikovaně porušil služební přísahu nebo služební povinnosti jednáním jsoucím v rozporu se zákonem o BIS, přičemž tímto jednáním současně porušil i zájem chráněný trestním zákonem, pak vyvození personálních důsledků služebním orgánem nelze považovat za sankci trestně právní povahy, a proto propuštění ze služebního poměru nemohlo být důvodem pro zastavení trestního stíhání.

Nad rámec řečeného a jen pro úplnost Nejvyšší soud poznamenává, že je taktéž zjevné, že propuštění příslušníka BIS ze služebního poměru podle § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb. je postaveno mimo proces vyřizování kázeňských přestupků a nelze je považovat za kázeňský trest. Kázeňským přestupkem je podle § 53 odst. 1 tohoto zákona zaviněné porušení základních povinností příslušníka, pokud nejde o trestný čin, a podle odst. 2 tohoto ustanovení se jako kázeňský přestupek vyřizuje též jednání příslušníka, které má znaky přestupku, pokud tak stanoví zvláštní předpis. Kázeňskými tresty podle § 54 odst. 1 citovaného zákona jsou písemná důtka, snížení platu, snížení hodnosti, zákaz činnosti a propadnutí věci. Podle § 57 odst. 1 téhož zákona kázeňský trest nelze uložit, byl-li příslušník za týž skutek již pravomocně odsouzen soudem; byl-li kázeňský trest uložen dříve, zruší se s účinností ode dne uložení.

Argumentaci obviněného, který ve shodě s odvolacím soudem zdůrazňoval, že o jeho činu již rozhodl příslušný správní orgán a uložil mu za něj sankci, poněvadž propuštění příslušníka BIS ze služebního poměru nutno vnímat jako nejvyšší kázeňský trest, třebaže v katalogu kázeňských trestů není uveden, nelze přijmout. Zásady ovládající řízení o kázeňském přestupku a vztah mezi uloženým kázeňským trestem a pravomocným odsouzením soudem na tuto situaci aplikovat nelze.

V rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolatelka nesouhlasila s právními závěry soudu prvního stupně a namítla, že jednání popsané pod bodem 2) obžaloby naplňuje znaky trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. nejen po stránce formální, ale i materiální, a zevrubně vyložila, které okolnosti zůstaly stranou potřebné pozornosti.

V této souvislosti je k zaznamenání, že otázkou naplnění formálních a materiálních znaků trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. se odvolací soud v napadeném usnesení nezabýval, poněvadž to pro něj - vzhledem k povaze jeho rozhodnutí - nebylo relevantní.

Bude proto na něm, aby se po odstranění vytnutého pochybení při novém rozhodování o tomto skutku vypořádal s námitkami odvolatelky (a též dovolatelky) ohledně naplnění především materiálních znaků trestného činu neuposlechnutí rozkazu.

Jistě neopomene, že trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. je zařazen mezi trestné činy vojenské v hlavě dvanácté zvláštní části trestního zákona. Společným chráněným zájmem vojenských trestných činů uvedených v této hlavě trestního zákona jsou vztahy uvnitř ozbrojených sil a bezpečnostních sborů vznikající v souvislosti s jejich úkoly (zájem na bojeschopnosti ozbrojených sil, zájem na řádném výkonu služby v ozbrojených silách, vojenská disciplína aj.). Individuálním objektem trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. je zájem na provedení rozkazu (tj. formy velení) nadřízeného. Na uvedené vojenské trestné činy se vztahuje zvláštní ustanovení o trestní odpovědnosti (§ 294 tr. zák.), podle kterého u trestných činů vojenských uvedených v hlavě dvanácté zvláštní části trestního zákona, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta, není trestným činem takový čin, jestliže stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost je malý.

Není zpochybňováno, že jednání obviněného, jak vyplývá z provedených důkazů, naplňuje po formální stránce znaky trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák. Právní závěry stran materiální stránky projednávaného činu musí vycházet z jednotlivých kritérií pro stanovení konkrétního stupně nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.), přičemž stranou pozornost úvah soudu nemůže zůstat ústavní princip proporcionality – tedy především ta skutečnost, zda v projednávaném případě převažuje zájem společnosti na účinném stíhání takového jednání, zda použité prostředky trestní represe jsou oprávněné vzhledem ke sledovanému cíli, a v návaznosti na něj nutno přihlédnout k limitům trestního práva vymezených principem „ultima ratio“ majícím ústavněprávní základ právě v principu proporcionality (k tomu též nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 227/05).

K bodu B) dovolání – skutek pod bodem 1c) obžaloby kvalifikovaný jako trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 2 písm. a), b) tr. zák.

V této části bylo dovolání nejvyšší státní zástupkyně opřeno o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

Odvolání státního zástupce bylo zamítnuto poté, co odvolací soud na jeho podkladě meritorně přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně. Dovolání je v tomto případě možné podat, jen byl-li v řízení napadenému rozhodnutí předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. V souladu s touto podmínkou dovolatelka odkázala na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Výklad tohoto ustanovení v kontextu dalších důvodů dovolání obsažených v ustanovení § 265b tr. ř. standardně vychází z úvahy, že dovolání je opravným prostředkem mimořádným a odpovídají tomu i zákonem stanovené podmínky rozhodování o něm. Dovolání je zákonem určeno k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., není (a ani nemůže být) další instancí přezkoumávající skutkový stav v celé šíři. Procesně právní úprava řízení před soudem prvního stupně a posléze soudem odvolacím poskytuje dostatečný prostor k tomu, aby se skutkovou stránkou věci nemusel (a vzhledem k právní úpravě rozhodování o dovolání ani neměl) zabývat Nejvyšší soud v řízení o dovolání.

Z dikce citovaného ustanovení tedy plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. Jak již bylo uvedeno, zpochybnění správnosti skutkových zjištění nelze zahrnout do zákonem vymezeného okruhu dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř., proto je též dovolací soud vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, event. soudu odvolacího, a těmito soudy zjištěný skutkový stav je pro něj východiskem pro posouzení skutku z hlediska hmotného práva.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., přičemž nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Z obsahu podaného dovolání vyplývá, že nejvyšší státní zástupkyně uplatnila námitky, které směřovaly výlučně proti úplnosti dokazování, způsobu hodnocení důkazů a ve svých důsledcích proti správnosti skutkových zjištění, která učinily soudy obou stupňů. Podle jejího přesvědčení soudy neposuzovaly, zda zajištěné zbraně a střelivo získal obviněný jako účastník boje proti komunistickému režimu před rokem 1989, nebo zda některé nabyl až od zemřelého S. M., nepřesvědčivě a ve svých důsledcích nesprávně hodnotily výpovědi obviněného, svědků A. H., matky obviněného, a F. K., neboť je nekonfrontovaly s výpověďmi dosud nijak nezpochybněných svědků S. M. ml., V. M., V.

M., J. J., L. D. či M. S.

Do stejné kategorie však nutno zařadit i námitky směřující vůči naplnění materiální stránky trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 185 tr. zák., protože byly rovněž založeny na tvrzení neúplnosti dokazování a ve své podstatě úzce souvisely s námitkami vztahujícími se k objasnění otázky, které zbraně a další věci byly již dříve (tj. před zahájením předmětného trestního stíhání) u obviněného nalezeny, jak s nimi bylo naloženo a jak skutečnosti zjištěné ve spisech o předchozích odsouzeních obviněného souvisejí se skutkem pod bodem 1c) této obžaloby.

Se zřetelem na povahu dovolatelkou vytýkaných vad je evidentní, že jí vytýkané vady měly výlučně povahu vad skutkových, event. procesně právních, nikoli hmotně právních. Námitky skutkové však nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., a proto ve vztahu k nim neexistuje zákonná povinnost soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 651/02, III. ÚS 78/05 aj.). To ostatně dovolatelka ani nezpochybňovala; uvedla však, že dovolací důvod je uplatněn relevantně i tehdy, pokud je v jeho rámci tvrzena existence extrémního excesu v kognitivním procesu dokazování jakožto procesu zjišťování skutkového stavu.

V ústavněprávní rovině se zásada, s níž dovolací soud přistupuje k hodnocení skutkových námitek, nemusí uplatnit bezvýhradně, a to v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení má za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu. Podle některých rozhodnutí Ústavního soudu se rozhodování o mimořádném opravném prostředku nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz př. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 125/04, I. ÚS 55/04).

Z pohledu ústavněprávního lze podle ustálené praxe Ústavního soudu vymezit zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu.

Jako první se vyčleňují případy tzv. opomenutých důkazů. Jde jednak dílem o procesní situace, v nichž bylo stranami navrženo provedení konkrétního důkazu, přičemž návrh na toto provedení byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o něm ve vztahu k jeho zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná neodpovídající povaze a závažnosti věci. Dílem se dále potom jedná o situace, kdy v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritorního rozhodnutí, ať již negativně či pozitivně, zohledněny při ustálení jejího skutkového základu, tj. soud je neučinil předmětem svých úvah a hodnocení, ačkoliv byly řádně provedeny (sp. zn. III. ÚS 150/93, III. ÚS 61/94, III. ÚS 51/96, IV. ÚS 185/96, II. ÚS 213/2000, I. ÚS 549/2000, IV. ÚS 582/01, II. ÚS 182/02, I. ÚS 413/02, IV. ÚS 219/03 a další).

Další skupinu případů tvoří situace, kdy důkaz, resp. informace v něm obsažená, není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazovaní procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem a limine vyloučen (v kontrapozici k předchozímu "opomenut") z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci (sp. zn. IV. ÚS 135/99, I. ÚS 129/2000, III. ÚS 190/01, II. ÚS 291/2000 a další).

Konečně třetí základní skupinou případů vad důkazního řízení jsou v řízení o ústavních stížnostech případy, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s provedenými důkazy (sp. zn. III. ÚS 84/94, III. ÚS 166/95, II. ÚS 182/02, IV. ÚS 570/03 a další).

Co do ústavněprávní relevance pochybení v procesu dokazování, jakožto procesu zjišťování skutkového stavu, tak lze podle Ústavního soudu, jak připomíná dovolatelka, vyčlenit případy důkazů opomenutých, případy důkazů získaných, a tudíž posléze i použitých v rozporu s procesními předpisy a konečně případy svévolného hodnocení důkazů provedeného bez jakéhokoliv akceptovatelného racionálního logického základu. Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti však též zdůrazňuje, že i on je v daném ohledu povolán korigovat pouze nejextrémnější excesy (sp. zn. III. ÚS 177/04, IV. ÚS 570/03 a další).

Nejvyšší soud nemá v daných souvislostech žádný důvod tyto postuláty zpochybnit, není k tomu ostatně ani povolán. Je však na místě znovu připomenout, že rovina přezkumu vymezená zákonnou úpravou dovolání coby mimořádného opravného prostředku a rovina ústavněprávní nejsou již z povahy věci rovinami totožnými. Upozorňuje-li Ústavní soud, že on je v daném ohledu povolán korigovat pouze případy nejextrémnější, platí tento závěr i pro dovolací soud, neboť ten by se přezkoumáním skutkových námitek ocitl mimo meze jeho zákonem (taxativně uvedenými dovolacími důvody) vymezené pravomoci.

Dovoláním tvrzený extrémní nesoulad založený na opomenutí důležitých konkretizovaných důkazů v procesu dokazování však nemůže být založen jen na tom, že dovolatelka sama na základě svého přesvědčení hodnotí jiným způsobem tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem. Bylo již vyloženo, že i podle Ústavního soudu musí jít o případ svévolného hodnocení důkazů provedeného bez jakéhokoliv akceptovatelného racionálního logického základu, a o to v posuzovaném případě nešlo.

Je zjevné, že soudy obou stupňů postupovaly při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř., tzn. že je hodnotily podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a po důsledné aplikaci zásady in dubio pro reo učinily skutková zjištění, která lze též akceptovat. Těžiště námitek dovolání spočívalo - vedle výhrad vůči způsobu hodnocení důkazů - v tvrzení, že je zřejmé, že naprostá většina zbraní a věcí uvedených v bodě 1c) obžaloby mohla být získána až v době od počátku roku 1990 a že žádný ze soudů neposuzoval, zda zajištěné zbraně a střelivo získal obviněný jako účastník boje proti komunistickému režimu před rokem 1989, nebo některé nabyl až od zemřelého S. M. Soudy obou stupňů v těchto souvislostech nikoliv neúčelně připomněly specifickou situaci trestního stíhání obviněného spočívající v tom, že pro totéž jednání byla stíhána i A. H., jeho matka, jejíž trestní stíhání však bylo zastaveno, neboť jí prezident republiky udělil milost. Nepřehlédly ani nejednoznačnou důkazní situaci, jež se vyznačovala tím, že zčásti byly opatřeny důkazy vyvracející obhajobu obviněného a svědčící v jeho neprospěch, zčásti naopak důkazy jeho obhajobu podporující (výpověď svědků F. K. č. l. 2617-2618, A. H.), a vyložily, jak při jejich hodnocení postupovaly. V tomto ohledu jsou jak rozsudek soudu prvního stupně (strany 13 až 15), tak i usnesení odvolacího soudu (strany 13, 14) přiměřeně a racionálně logickým způsobem odůvodněny (§ 125 odst. 1 tr. ř.).

S ohledem na stávající rozsah a výsledky dokazování nelze reálně očekávat, že by doplnění dokazování čtením obsahu trestních spisů o předchozích trestních stíháních obviněného pro trestný čin nedovoleného ozbrojování mohlo přinést jakoukoliv relevantní změnu, a provedení jiného dostupného důkazu, jež by spolehlivě vyvrátil obhajobu obviněného, státní zástupkyně v žádném stadiu řízení před soudem nenavrhla. Pouhé, byť důvodné, podezření, že alespoň částečně zajištěné zbraně a střelivo hromadil a opatřil si obviněný, aniž by ovšem bylo prokázáno a mohlo být prokázáno, ve vztahu ke kterým lze takový závěr konkrétně učinit, či že alespoň o tom musel vědět, k rozhodnutí o jeho vině, jak správně uvádí soud prvního stupně, nepostačuje.

Dovolání nejvyšší státní zástupkyně ve vztahu ke skutku 1c) obžaloby bylo proto podáno z jiného důvodu, než jaký činí dovolání přípustným ustanovení § 265b tr. ř.

K bodu C) dovolání – skutek pod bodem 6) obžaloby kvalifikovaný jednak jako trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák., jednak jako trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák.

Dovolání nejvyšší státní zástupkyně bylo i v této části podáno z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., a proto platí shodná východiska, jaká předznačil dovolací soud v návaznosti na bod B) dovolání.

Z příslušné části textu dovolání se podává, že vedle námitek skutkové povahy založených na údajném extrémním nesouladu mezi učiněnými skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, uplatnila dovolatelka též námitky, jejichž prostřednictvím brojila i proti právním závěrům soudů, přičemž svou povahou jde o námitky relevantní pro právní posouzení skutku i při skutkovém stavu zjištěném soudy.

Nesouhlasila s právními závěry soudů ohledně povahy trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr. zák., nebyl-li pokládán za trestný čin trvající, a za vadný označila rovněž závěr odvolacího soudu, nebyl-li obviněný jako příslušník BIS považován za veřejného činitele podle § 89 odst. 9 tr. zák., v důsledku čehož nebyl jeho čin kvalifikován ani jako trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. ve znění účinném od 1. 6. 2000 se dopustí, kdo osobní údaje o jiném získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, byť i z nedbalosti, sdělí nebo zpřístupní, a tím poruší právním předpisem stanovenou povinnost mlčenlivosti, spáchá-li tento čin porušením povinností vyplývajících z jeho povolání, zaměstnání nebo funkce.

Objektem trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr. zák. je právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním osobních údajů a jejich zneužíváním, jakož i ochrana dalších práv a oprávněných zájmů, které zveřejněním osobních údajů mohou být poškozeny. Není od věci připomenout, že právo na ochranu před

neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě je každému garantováno čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Na genezi tohoto zákonného ustanovení vloženého do trestního zákona jeho novelou provedenou zákonem č. 290/1993 Sb. s účinností od 1. 1. 1994 soud prvního stupně již svoji pozornost soustředil a jeho závěry jsou přesné. Správně vystihl povahu jeho změn s účinností od 1. 11. 1998 (změna provedená zákonem č. 148/1998 Sb.) a poté i od 1. 6. 2000 (zákon č. 101/2000 Sb.) a přiléhavě shrnul, že zatímco do 31. 12. 1993 nebylo neoprávněné nakládání s osobními údaji trestním zákonem postihováno vůbec, od 1. 1. 1994 do 31. 10. 1998 bylo postihováno toliko úmyslné jednání a od 1. 11. 1998 je trestněprávní ochrana před zneužíváním osobních údajů dále prohloubena, poněvadž se vztahuje i na jednání spáchané i z nedbalosti, a konečně změna provedená zákonem č. 101/2000 Sb. znamenala v daných souvislostech změnu objektivní stránky tohoto trestného činu v rozšíření okruhu jednání, kterými ji lze naplnit, a v upřesnění charakteru chráněných údajů.

Z pohledu dovolání byla významná také otázka, zda je trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr. zák. trestným činem trvajícím či nikoliv. Zatímco soud prvního stupně a ve shodě s ním i odvolací soud uzavřely, že trestný čin podle § 178 tr. zák. nemá povahu trvajícího deliktu, dovolatelka jej za trestný čin trvající pokládala. Názor dovolatelky ale správný není.

Podle teorie trestního práva hmotného je trvající trestný čin takový čin, kterým pachatel vyvolá protiprávní stav a ten pak udržuje anebo udržuje protiprávní stav, aniž zákon vyžaduje, aby jej také vyvolal. Typickým příkladem prvé z podob trvajícího trestného činu je např. trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 tr. zák., druhou pak reprezentuje např. trestný čin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami podle § 193 tr. zák. tím, že je pachatel má na prodej. Trvající trestný čin se posuzuje jako jediné jednání, které trvá tak dlouho, pokud je protiprávní stav udržován; jeho podstatným znakem je, že se zde postihuje právě ono udržování protiprávního stavu. Tím se tento trestný čin liší od poruchového deliktu, jímž se také způsobuje protiprávní stav, který může trvat delší dobu, ale nepostihuje se jeho udržování. Takové trestné činy se dokonávají způsobením protiprávního stavu a dále netrvají (typicky např. trestný čin dvojího manželství podle § 210 tr. zák. je dokonán uzavřením druhého manželství, přičemž délka jeho trvání již relevantní není). Vyvolání protiprávního stavu se může stát konáním i opomenutím (§ 89 odst. 2 tr. zák.); udržování protiprávního stavu se pak zpravidla děje opomenutím, spočívajícím v tom, že pachatel takový stav neodstraní. (k tomu srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 23, též Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. Základy trestní odpovědnosti podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Orac 2003, s. 416, 417).

Z těchto zásad vyplývá, že trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2 tr. zák., o nějž se má jednat, charakteristické rysy trvajícího trestného činu nevykazuje. Pro závěr svědčí jak výklad gramatický, tak i logický. Z hlediska gramatického zpravidla vyznívá ve prospěch trvajícího trestného činu užití nedokonavého tvaru slovesa charakterizujícího jednání pachatele. Jakkoliv označení skutkové podstaty (přesněji skutkových podstat, poněvadž odst. 1 a odst. 2 představují samostatné skutkové podstaty) trestného činu uvedeného v § 178 - neoprávněné nakládání s osobními údaji - evokuje nedokonavým tvarem možnost trvajícího deliktu, není jeho označení určující; v dané situaci spíše vystihuje různorodost forem nakládání s osobními údaji. Ze samotné dikce skutkové podstaty § 178 odst. 2 tr. zák. totiž zjevně plyne, že jednání pachatele spočívá v tom, že osobní údaje o jiném „sdělí“ nebo „zpřístupní“; slovesa jsou užita v jejich dokonavém vidu, a gramatický výklad proto závěr, že jde o trestný čin trvající, nepodporuje. Shodně vyznívá i výklad logický. Smyslem ustanovení § 178 odst. 2 tr. zák. je postihnout právě a jen porušení právním předpisem stanovené povinnosti mlčenlivosti tím, že pachatel sdělí nebo zpřístupní osobní údaje o jiném získané v souvislosti s výkonem povolání, zaměstnání nebo funkce, nikoliv udržování tohoto protiprávního stavu. Svým vymezením jde proto o poruchový delikt, pro nějž je obdobně jako u již zmíněného trestného činu dvojího manželství příznačné způsobení protiprávního stavu, nikoliv jeho udržování.

Pro posouzení trestnosti činu bude proto v konkrétním případě z hlediska § 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů rozhodující zjištění okamžiku „zpřístupnění“ osobních údajů o jiném za výše vyložených předpokladů. Jako označený trestný čin je možné skutek obviněného - za splnění dalších předpokladů - posoudit jen tehdy, datuje-li se „zpřístupnění“ k době po 1. 1. 1994, přičemž do 31. 10. 1998 se tak muselo stát výlučně úmyslně a od 1. 11. 1998 je postihováno takové jednání i při nedbalostním zavinění. Soud prvního stupně proto poněkud nevěcně a nadbytečně soustředil svoji pozornost především na časový okamžik, kdy obviněný osobní údaje o jiném získal (to by bylo významné pouze tehdy, jestliže by se jednalo o pokus tohoto trestného činu, nebyl-li by čin dokonán zpřístupněním osobních údajů o jiném).

Soud prvního stupně a ani odvolací soud nevyloučily, že část listin, obsahujících osobní údaje jiných osob a nacházejících se v domě obývaném obviněným a příslušníky jeho domácnosti, byla získána a - co je skutečně

významné - sem umístěna i po 1. 1. 1994, značná část pak dne 16. 2. 2001 v důsledku vyklizení jeho kanceláře. Je jistě nedostatkem rozhodnutí soudů obou stupňů, že se blíže nezaměřily na přesnější rozdělení listin obsahujících osobní údaje (především evidenční lístky občanských průkazů, lustrační lístky, výpisy ze služebních evidencí zpracovávaných Policií ČR a BIS), zajištěných v pracovně, obývacím pokoji, ložnici a na chodbě v 1. patře domu obviněného při domovní prohlídce dne 7. 3. 2001 (viz protokol o provedení domovní prohlídky s připojenou fotodokumentací č. l. 126-137 a protokol o ohledání věcí z domovní prohlídky č. l. 147-152). Na úkor přesvědčivosti svých rozhodnutí jen obecně konstatovaly, že podstatnější část předmětných dokumentů pochází z období do 31. 12. 1993 a tak či onak souvisí s aktivitami obviněného v občanských komisích; tuto část jednání obviněného vyloučily z možných úvah o trestnosti činu s ohledem na již zmíněnou úpravu trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr. zák. a právní úpravu postavení občanských komisí. Současně však připustily, že část materiálů obviněný získal až po 1. 1. 1994. Soud prvního stupně neurčitě naznačil, že ve vztahu k nim je situace složitá a nelze s jistotou určit, které z nich byly získány v souvislosti s výkonem funkce příslušníka BIS nebo jejích předchůdců a pod záminkou plnění úkolů těchto služeb, jak o tom svědčí jeho poznámka, že ze sdělení bývalého Okresního úřadu v Přerově plyne, že v době od 1. 7. 2000 obviněný nepožádal ani nenavštívil úřad za účelem vyžádání si informací či zapůjčení materiálů z evidencí občanských průkazů nebo cestovních pasů (strana 26, 27 rozsudku). Odvolací soud názoru soudu prvního stupně přisvědčil a sám dodal, že na jednání obviněného související mimo jiné i s jeho rehabilitačním řízením nutno pohlížet v kontextu jakési „obecné spravedlnosti“. Třebaže se i podle něj některé materiály prolínají s působením obviněného jako příslušníka BIS či jejích předchůdců, nelze pominout, že celá řada slyšených poškozených se chováním obviněného necítila být poškozena a celá řada zajištěných materiálů pochází ještě z doby před rokem 1989. Shrnul, že sama obžaloba blíže nespecifikovala dobu, do které měl obviněný zmíněné materiály shromažďovat a v tomto směru nic podstatného neprokázalo ani dokazování provedené před soudem prvního stupně (strany 18, 19 usnesení).

Se soudy obou stupňů je třeba souhlasit v závěru, že z pohledu trestnosti činu jako trestného činu podle § 178 odst. 2 tr. zák. nebylo na místě relevantně přihlížet k listinám obsahujícím osobní údaje, jež obviněný získal v souvislosti s výkonem své dřívější funkce předsedy občanské komise či aktivit souvisejících s občanskými komisemi obecně.

Občanské komise, jak zevrubně rozvedl soud prvního stupně, vznikly v důsledku politických změn po 17. 11. 1989 jako iniciativní, poradní a kontrolní orgány s vymezeným oborem působnosti a zákonným podkladem jejich vzniku byl zákon č. 169/1990 Sb., o občanských komisích působících v resortech ministerstev vnitra a o změně a doplnění zákona č. 100/1970 Sb. , o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění zákonů č. 63/1983 Sb. a č. 74/1990 Sb. Podrobnosti o vytváření, působnosti a jednání občanských komisí v resortu federálního ministerstva vnitra stanovil na základě zmocnění, jež bylo obsaženo v citovaném zákoně, ministr vnitra ČSFR rozkazem č. 94 ze dne 14. 9. 1990. Podle čl. I odst. 6 tohoto rozkazu „všichni členové občanských komisí jsou oprávněni se seznamovat se skutečnostmi, které jsou předmětem státního a služebního tajemství, a jsou vázáni povinností mlčenlivosti i po skončení svého působení v občanské komisi“. Tento rozkaz byl zrušen rozkazem ministra vnitra č. 105 ze dne 26. 8. 1993. Nevyřešenou otázkou je, zda se zrušení rozkazu, který zakotvoval úpravu povinnosti mlčenlivosti členů občanských komisí, mohlo dotknout ve zrušeném rozkazu vymezené povinnosti mlčenlivosti členů občanských komisí, což má svůj význam pro úvahy o naplnění znaku spočívajícího v „porušení právním předpisem stanovené povinnosti mlčenlivosti“. Další neujasněnou otázkou, na niž svoji pozornost soustředil i soud prvního stupně, je absence právního předpisu, který by stanovil postup občanských komisí a jejích členů při nakládání s listinami, které při své činnosti získaly. Ze sdělení bezpečnostního odboru (č. l. 690-692) jakož i personálního odboru (č. l. 721) Ministerstva vnitra se podává, že existence občanských komisí nebyla nikdy ukončena právním předpisem a není znám žádný interní předpis, který by upravoval povinnosti členů občanských komisí při nakládání s písemnostmi vzniklými z jejich činnosti; tato problematika je ve věcné gesci odboru archivní a spisové služby tohoto ministerstva, ale vzhledem k charakteru komisí lze předpokládat, že podle interních předpisů ministerstva nepostupovaly. Ve shodě s tímto vyjádřením vyzněla i výpověď svědka Ing. P. Č. (č. l. 1704), který potvrdil, že pro absenci právní úpravy či příslušného příkazu z ministerstva vnitra byly materiály získané z dob aktivit občanských komisí ponechány u obviněného.

Tato zjištění v dovolání nezpochybnila ani nejvyšší státní zástupkyně; její výhrady vůči závěrům o z hlediska trestnosti činu nerelevantní povaze osobních údajů o jiném získaných jako výsledek aktivity občanských komisí v podstatě nesměřovaly. Nesouhlasila však se zjištěními soudů potud, že s výjimkou osob - vyjmenovaných bývalých příslušníků StB - občanské komise neměly důvod prověřovat jiné osoby. Z listinných důkazů na č. l. 1116 a násl. podle ní vyplývá, které údaje konkrétních osob získal obviněný právě v souvislosti s plněním úkolů příslušníka bezpečnostní služby a vztahují se k datům 1996, únor 2000, 1997, 30. 6. 1994 a 14. 7. 1999, dále že ze zprávy BIS plyne, které osoby, jejichž osobní údaje obviněný přechovával, nebyly zájmovými osobami BIS a obviněný nebyl oprávněn jejich osobní údaje zjišťovat, přičemž konkrétně odkázala na písemnosti týkající se JUDr. L. S., I. S., M. Š. či dvou osob jménem P. H. Vytkla, že soudy nevyložily, jak vyhodnotily u obviněného též nalezené tři seznamy uchazečů o kulovou zbraň z roku 1994, personální mapu Policie ČR či situační zprávu Policie ČR Ostrava ze dne 3. 12. 1994. Upozornila na

neúplný originální svazek StB, majetek Archivu ministerstva vnitra, který je podle ní materiálem způsobilým dotčené osobě způsobit vážnou újmu, pokud je s ním nakládáno v rozporu se zákonem, byť svědek JUDr. P. P. uvedl, že není dotčen tím, že spis měl u sebe obviněný, i když na druhou stranu současně uvedl, že by rád tento spis o sobě sám měl.

V této části nejvyšší státní zástupkyně uplatnila námitky, které směřovaly proti způsobu hodnocení důkazů a ve svých důsledcích proti správnosti skutkových zjištění, která učinily soudy obou stupňů. I v tomto případě platí, že dovoláním tvrzený extrémní nesoulad založený na opomenutí důležitých konkretizovaných důkazů v procesu dokazování nemůže být založen jen na tom, že dovolatelka sama na základě svého přesvědčení hodnotí jiným způsobem tytéž provedené důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem.

Je zjevné, že soudy obou stupňů postupovaly při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř., tzn. že je hodnotily podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a po důsledné aplikaci zásady in dubio pro reo učinily skutková zjištění, která sice nelze označit za zcela pregnantní, avšak určité nejasnosti ve skutkových zjištěních, jak bude dále rozvedeno, nemohou mít vliv na právní závěry soudů. Nedostatkem skutkových zjištění soudů je, že jasně nevyjádřily, zda, popř. které z listin, obsahujících osobní údaje jiných osob nalezených a zajištěných u obviněného při domovní prohlídce, byly obviněným získány v souvislosti s výkonem jeho funkce u FIS, FBIS či BIS a kdy konkrétně byly umístěny v domě obviněného. V této souvislosti ovšem nelze nezmínit, že právě touto vadou trpí i obžaloba a ani námitky obsažené v dovolání pochybnosti o původu a důvodech, pro které obviněný listinami disponoval, odstranit nemohly. Státní zástupkyně v obžalobě neuvedla a ani v hlavním líčení neuplatnila žádné podstatné důkazy, které by vyvrátily obhajobu obviněného, že až na výjimky listiny zásadně nezískal v souvislosti se služebním poměrem k BIS či jejímu předchůdci, ale že je získal zčásti za působnosti v občanských komisích a po skončení jeho aktivit v občanské komisi mu je zasílali či předávali jiní členové občanských komisí, popř. policisté, jejichž jména neuvedl. Vzhledem k neustálému posilování zásady kontradiktornosti trestního procesu je to přitom právě a především státní zástupce, kdo před soudem zastupuje žalobu, nikoliv soud (k tomu přiměřeně nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 553/05).

Ve vztahu ke konkrétním námitkám obsaženým v dovolání nutno předeslat, že zčásti na ně již reagoval odvolací soud, zčásti jde o námitky, ve vztahu k nimž platí, že s ohledem na stávající rozsah a výsledky dokazování nelze reálně očekávat, že by doplnění dokazování mohlo přinést jakoukoliv relevantní změnu. Ve vztahu k seznamům žadatelů o kulovou zbraň zpracovaných Policií ČR z roku 1994, personální mapě Policie ČR, Okresní ředitelství Přerov, event. situační zprávě Policie ČR Ostrava ze dne 3. 12. 1994 nelze při respektování zásady in dubio pro reo vyvrátit obhajobu obviněného, že se jednalo o materiály, které mu byly zaslány členy občanských komisí, přičemž obviněný udal též důvody, které tento postup přiměřeně logicky opodstatňovaly (č. l. 2256). Obviněný ve své výpovědi také vysvětlil, z jakého důvodu si občanské komise obstarávaly údaje i o jiných osobám než jen těch, které byly bývalými příslušníky StB či měly vazbu na služební poměr v Policii ČR. Ze sdělení Policie ČR, Okresního ředitelství Přerov (č. l. 631, 641) se mimo jiné podává, že nelze zjistit, popř. doložit, kdo a za jakých okolností tyto listinné materiály došlé BIS vyžádal.

Nutno připustit, že z obsahu spisového materiálu (č. l. 1116 a násl.) se podává, že z okruhu osob, jejichž osobní údaje byly u obviněného nalezeny, a které byly vedeny jako zájmové osoby BIS s konkrétní vazbou na plnění služebních povinností obviněným, nejméně ve vztahu ke třem osobám obviněný osobní údaje sám zjišťoval (viz např. č. l. 1117, 631) a vše nasvědčuje zjištění, že tyto osobní údaje získal za trvání služebního poměru k BIS.

Poněkud odlišná je situace v případě evidenčních lístků občanských průkazů JUDr. L. S., I. S., M. Š. a dvou osob jménem P. H., tj. osobám, jež nebyly zájmovými osobami BIS a ve vztahu k nimž obviněný nebyl oprávněn jejich osobní údaje zjišťovat. K posledně jmenovaným obviněný uvedl, že fax s osobními údaji M. Š. ze dne 19. 4. 1996 nevyžádal, byl mu někým doručen, což ale neodpovídá textu faxového sdělení (č. l. 502). Obviněný nevysvětlil, z jakého důvodu má osobní údaje dvou osob jménem P. H., tvrdil, že evidenční lístek občanského průkazu I. S. získal ještě z dob Občanského fóra od osoby, jejíž jméno nechtěl uvést (ale z evidence Policie ČR – sešitu č. 48 ELOP-BIS plyne, že si jej obviněný vyžádal), a doklad s osobními údaji JUDr. L. S. zachycující údaje po 11. 9. 1995 mu policie sama ochotně předala (č. l. 2257). Z pohledu hodnocení závažnosti takového činu obviněného není od věci dodat, že svědci M. Š. i I. S. výslovně uvedli, že se jednáním obviněného necítili dotčeni. Jakákoliv vazba mezi obviněným a svědky jmény P. H. nebyla zjištěna a jde-li o JUDr. L. S., obviněný vyložil, že šlo o osobu spojenou s jeho rehabilitačním řízení, a podle jeho názoru významně spjatou s nedemokratickým režimem, jehož byl obětí.

Ve vztahu k části originálu svazku StB, který se týká JUDr. P. P., obviněný nezpochybnil, že jej získal počátkem 90. let, uvedl, že jej tak chtěl zachránit před praktikami StB originály takových dokladů ničit. Z přípisu Ministerstva vnitra, odboru archivní a spisové služby Praha (č. l. 157) se podává, že svazek byl převzat od odboru FBIS ČSFR

Olomouc na podzim 1991. Po převzetí svazku nebyl zapůjčován mimo odbor, nebyly z něj pořizovány kopie, svazek byl pouze studován dne 2. 2. 1996 a 12. 2. 1996, nikoliv ale obviněným. V této části je proto třeba učinit závěr, že nezávisle na motivu jednání, získal obviněný část originálu svazku StB v souvislosti se služebním poměrem k FBIS jako její příslušník počátkem 90. let. Na druhou stranu ale nelze bez dalšího odmítnout obhajobu obviněného, že jeho záměrem bylo svazek zachránit před praktikami bývalé StB, jak na to již poukázal i odvolací soud.

Významné ovšem ve všech těchto případech není pouze to, zda obviněný získal materiály obsahující osobní údaje v souvislosti se služebním poměrem k BIS jako její příslušník, ale též zda je zpřístupnil ve smyslu předpokládaném ustanovením § 178 odst. 2 tr. zák. Pro úplnost dovolací soud poznamenává, že porušení právním předpisem stanovené povinnosti mlčenlivosti podmíněné takto zjištěnými okolnostmi je vyvozováno z povinnosti mlčenlivosti zakotvené v § 48 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění platném v době činu.

„Zpřístupněním osobních údajů o jiném“ ve smyslu zákonných znaků § 178 odst. 2 tr. zák. se rozumí, že pachatel zaviněně umožní (zpravidla omisivním jednáním) jiné osobě nebo i více osobám, aby se s takovými údaji mohly seznámit.

Za takové jednání pachatele lze pokládat i uložení listin obsahujících osobní údaje o jiném v místě jeho bydliště, jestliže je sdílí s dalšími osobami, pokud účinně nezabrání, aby se s nimi mohly seznámit. Přitom je však nutno pečlivě zvažovat, zda v konkrétním případě je tento znak naplněn intenzitou předvídanou pro trestný čin. V daných souvislostech nelze pominout důvody, které vedly k převozu materiálů z kanceláře obviněného do místa jeho bydliště a které souvisely se zrušením jeho služebního poměru dne 16. 2. 2001, v důsledku čehož musel urychleně vyklidit kancelář. Okolnosti vyklízení kanceláře popisované obviněným (a též svědky Ing. S. V. či Bc. J. P.) nedávaly možnost zevrubného rozčlenění materiálů, a proto lze pochopit, že byly převezeny s dalšími věcmi do domu obviněného. Zde se nacházely do 7. 3. 2001 a třebaže nebyly před členy domácnosti - matkou A. H., manželkou J. H. a dcerou M. H. - nikterak chráněny, nebylo prokázáno, že by se s nimi kdokoliv seznámil a že by o to kdokoliv i jen usiloval. Ostatně předmětné osobní údaje o jiném pocházely zpravidla z relativně vzdálené budoucnosti a samy o sobě nemohly mít pro jiné osoby ani většího významu.

Při posuzování otázky, zda skutek je či není trestným činem, je třeba jednak učinit závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti naplňují formální znaky trestného činu, a poté se vypořádat s tím, zda skutek vykazuje takový stupeň nebezpečnosti pro společnost, který je materiální podmínkou trestnosti (§ 3 odst. 2 tr. zák.). O trestný čin se jedná, jsou-li v konkrétním případě dány formální i materiální podmínky trestnosti činu. Podle § 3 odst. 2 tr. zák. čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.

Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je podle § 3 odst. 4 tr. zák. určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou. Ani zde nemůže být opomenut ústavní princip proporcionality – tedy především ta skutečnost, zda v projednávaném případě převažuje zájem společnosti na účinném stíhání takového jednání, zda použité prostředky trestní represe jsou oprávněné vzhledem ke sledovanému cíli, a z něj vycházející limity trestního práva vymezené principem „ultima ratio“.

Proto i soud prvního stupně při úvahách o materiální stránce trestného činu případně uvedl, že nebylo prokázáno, že by se s materiály kdokoliv jiný, s výjimkou obviněného, v místě jeho bydliště seznámil, a zdůraznil dosavadní kladné hodnocení obviněného coby příslušníka BIS. Odvolací soud pak dodal, že nelze pominout, že celá řada svědků se necítila jednáním poškozena, v převážné většině se jednalo o listiny staršího data. Ani dovolací soud nezpochybňuje, že s ohledem na již rozvedené konkrétní okolnosti činu, způsob, jakým byly osobní údaje o jiném zpřístupněny, motivaci jednání obviněného, nelze jeho čin přiléhavě posoudit jako trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2 tr. zák. Obviněný vysvětlil, a jeho obhajoba nebyla vyvrácena, že byla-li u něj zajištěna část listin, které získal jako příslušník BIS v souvislosti s jeho služebním poměrem k BIS, obsahujících osobní údaje jiných osob z velké části staršího data, šlo převážně o osoby spojené s předchozím nedemokratickým režimem a jeho zájmem bylo na ně upozornit, aniž by však bylo současně zjištěno, že by osobní údaje těchto či jiných osob použil či je dokonce zneužil on sám, nebo tak učinil prostřednictvím jiné osoby. Z pohledu zájmu chráněného v § 178 tr. zák. není nevýznamné ani prohlášení nemalé části svědků, že se necítí být chováním obviněného poškozeni. To ale na druhé straně neznamená, že jde o čin zcela nezávadný. Přiměřenou reakcí na něj by jistě bylo, byl-li by obviněný nadále příslušníkem BIS, vyvozovat z něj kázeňskou odpovědnost, neboť v něm lze spatřovat porušení služební kázně a porušení základních povinností příslušníka BIS a tedy kázeňský přestupek (viz hlava druhá zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě). Že obviněný není příslušníkem BIS v důsledku jeho propuštění ze služebního poměru a nelze tudíž v jeho jednání spatřovat kázeňský přestupek, neznamená, že je možné adekvátně na něj

reagovat právě v rovině trestněprávní.

Nebyl-li proto ve skutku popsaném pod bodem 6) obžaloby shledán trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2 tr. zák., nelze než závěry soudů obou stupňů označit za přiléhavé. Na tom nic nemění ani již učiněná poznámka, že skutková zjištění nejsou zcela perfektní, poněvadž je evidentní, že ani doplnění dokazování a odstranění stávajících nedostatků by se tohoto právního závěru nemohlo nikterak dotknout. Jestliže nebyly shledány ani znaky základní skutkové podstaty, jež je v tomto případě představována ustanovením § 178 odst. 2 tr. zák., je nadbytečné věnovat se naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty podle § 178 odst. 3 tr. zák., pod niž byl čin obviněného v obžalobě i dovolání rovněž subsumován.

Dovolatelka nesouhlasila s rozhodnutími soudů obou stupňů ani tenkrát, nebyl-li v činu obviněného spatřován trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. Argumentovala tím, že obviněného coby příslušníka BIS je třeba v návaznosti na tento skutek považovat za veřejného činitele podle § 89 odst. 9 tr. zák. a jestliže v souvislosti s výkonem funkce příslušníka BIS, případně pod záminkou plnění úkolů příslušníka BIS získával zpravodajské informace se záměrem získat pro svoji další potřebu informace o osobních údajích řady občanů a dal je k dispozici osobám v místě trvalého bydliště, vědomě tak porušoval povinnosti příslušníka BIS stanovené v § 48 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 154/1994 Sb., ve znění účinném v rozhodné době. Připustila však - na rozdíl od obžaloby, že nebylo prokázáno, že by činem obviněného byl způsobem jiný zvlášť závažný následek ve smyslu zákonného znaku § 158 odst. 2 písm. c) tr. zák.

Trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. se dopustí veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu.

Soud prvního stupně obviněného, který byl přijat do služebního poměru k FBIS od 1. 9. 1991, za veřejného činitele z hlediska možné trestněprávní odpovědnosti považoval, avšak shledal, že nebyla naplněna ani základní skutková podstata trestného činu podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., poněvadž nebylo prokázáno, že by obviněný jednal v úmyslu opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch (strana 27 rozsudku). Naproti tomu podle odvolacího soudu obviněný jako veřejný činitel nejednal, „neboť schází důkaz, který by prokázal, že v rámci svých pravomocí využil prvek moci a prvek rozhodování“. Nezpochybnil, že svým jednáním porušil příslušné právní předpisy, ale jedná se podle něj toliko o porušení služební kázně. Připomněl, že v daném případě nebyly zjištěny žádné konkrétní následky, a to jak ve vztahu ke zmiňovaným osobám, kterých se listiny týkaly, tak i ve vztahu k BIS. Nebylo podle něj ani prokázáno, že obviněný sledoval osobní zájem.

Obžalobou modifikovanou dovoláním je obviněnému kladeno za vinu, že se trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. dopustil tím, že jako veřejný činitel, který v úmyslu opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, vykonával svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu.

Podle § 89 odst. 9 tr. zák. je veřejným činitelem volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník orgánu státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu nebo příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností.

Bezpečnostní informační služba náleží mezi zpravodajské služby, jejichž postavení je v obecné rovině upraveno zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. V § 2 tohoto zákona jsou zpravodajské služby definovány jako státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací (dále jen „zabezpečování informací“) důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. Podle § 5 odst. 1 citovaného zákona Bezpečnostní informační služba zabezpečuje informace a) o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, b) o zpravodajských službách cizí moci, c) o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství, d) o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky, e) týkající se organizovaného zločinu a terorismu. Konkrétním právním předpisem, týkajícím se Bezpečnostní informační služby, je zákon č. 154/1994, o Bezpečnostní informační službě, podle jehož § 1 odst. 1 se zřizuje Bezpečnostní informační služba jako ozbrojená zpravodajská služba České republiky. Podle § 2 odst. 1 tohoto zákona úkoly Bezpečnostní informační služby plní příslušníci Bezpečnostní informační služby (dále jen \"příslušníci\"), kteří jsou k ní ve služebním poměru.

Je tedy evidentní, že příslušník BIS je příslušníkem ozbrojených sil, podílející se při „zabezpečování informací“ (viz shora) na plnění úkolů společnosti a státu. Základní otázkou proto zůstává, zda přitom v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů používá jemu svěřené pravomoci. Tou se typicky rozumí oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech jiných osob, ukládat jim úkoly nebo rozhodovat o zásazích do jejich práv a svobod. Rozsah pravomoci příslušníka ozbrojených sil je vymezen především právními předpisy a služebními předpisy.

V tomto ohledu je relevantní ustanovení § 11 zákona č. 153/1994 Sb., ve znění účinném v době činu obviněného, jež stanoví, že v rámci své působnosti mohou zpravodajské služby žádat od orgánů veřejné správy nezbytnou pomoc a informace uchovávané těmito orgány v souvislosti s plněním úkolů státní správy. Na toto ustanovení pak navazuje ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 154/1994 Sb., podle něhož Bezpečnostní informační služba je oprávněna ukládat, uchovávat a využívat údaje o fyzických a právnických osobách, jestliže je to nutné k plnění úkolů v její působnosti. Podle odst. 2 citovaného ustanovení je povinna zabezpečit ochranu údajů obsažených v evidencích před vyzrazením, zneužitím, poškozením, ztrátou a odcizením. V daných souvislostech nelze pominout ani specifické prostředky získávání informací - zpravodajské prostředky (tj. zpravodajská technika, krycí prostředky a krycí doklady, sledování) a využívání služeb osob jednajících ve prospěch BIS - jak jsou upraveny v ustanoveních § 6 až § 15 zákona č. 154/1994 Sb.

Z tohoto obecného vymezení oprávnění zpravodajských služeb, BIS a příslušníků BIS lze vyvodit, že příslušník BIS při plnění konkrétního úkolu v rámci působnosti BIS používá zákonem danou pravomoc získávat určitými postupy a prostředky zpravodajské informace, které jsou podkladem pro rozhodnutí příslušných orgánů BIS (k tomu srov. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 371/99). V posuzované věci je relevantní otázka vyžadování a využívání osobních údajů o jiném. Není pochyb o tom, že příslušník BIS je oprávněn od příslušných orgánů veřejné správy takové informace žádat. V této souvislosti nelze nezmínit ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 153/1994 Sb., podle něhož zpravodajská služba je ve své působnosti oprávněna v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu žádat poskytnutí informací z evidence obyvatel, evidence občanských průkazů, evidence cestovních dokladů, evidence motorových vozidel, registru řidičů a registru rodných čísel způsobem umožňujícím nepřetržitý, a je-li to technicky možné, i dálkový přístup. Správní úřad příslušný k vedení evidence nebo registru je povinen žádosti vyhovět. Toto ustanovení bylo sice zařazeno do zákona č. 153/1994 Sb. jeho novelou zákonem č. 53/2004 Sb. s účinností až od 1. 4. 2004, avšak je třeba na něj upozornit k přiléhavějšímu postižení výkladových tendencí postavení příslušníka BIS. Současně ale nemůže být zpochybněno ani to, že postup příslušníka spočívající v obstarání takové informace je významným zásahem do práva občana garantovaného již citovaným čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a chráněným též v ustanovení § 178 tr. zák., a proto jej lze učinit výlučně tehdy, je-li to nutné k plnění úkolů v působnosti BIS. Za to, že se tak stane výlučně v případech stanovených zákonem, nese příslušník BIS odpovědnost, která je zjevně odpovědností za plnění úkolů společnosti nikoliv jen okrajové povahy. Jen pro úplnost a nad rámec řečeného lze dodat, že není žádného logického důvodu činit rozdíl mezi obecnými způsoby získávání informací obsažených v zákoně č. 153/1994 Sb. a specifickými prostředky získávání informací upravených v zákoně č. 154/1994 Sb.

Jinými slovy, vše svědčí pro závěr, že pokud si příslušník BIS opatří při plnění konkrétního úkolu v rámci působnosti BIS informaci z evidence občanských průkazů či jiného informačního systému evidence obyvatel, vystupuje jako veřejný činitel podle § 89 odst. 9 tr. zák. A naopak pokud si příslušník BIS opatří tuto informaci, aniž by plnil konkrétní úkol v rámci působnosti BIS, jako veřejný činitel vykonává svou pravomoc, která mu je k plnění úkolů BIS v rámci její působnosti svěřena, způsobem odporujícím zákonu. Zákon č. 154/1994 Sb. mu totiž v § 48 odst. 1 ukládá povinnost a) plnit důsledně a přesně úkoly uložené mu zákony a dalšími právními předpisy, jakož i úkoly uložené mu rozkazy a pokyny nadřízených, b) vykonávat řádně službu.

Spolehlivá odpověď na tuto otázku je ale podmíněna zevrubnou znalostí vnitřních předpisů o podmínkách a způsobu používání specifických prostředků získávání informací, druhů a způsobu vedení evidencí, jež však součástí spisového materiálu nejsou. K důkazu bylo kupř. opatřeno jen nařízení ministra vnitra č. 84 ze dne 2. 8. 1999, kterým se stanoví postup při poskytování informací z určených evidencí Ministerstva vnitra a Policie České republiky zpravodajským službám České republiky (č. l. 1070-1073), avšak jím zrušené nařízení Ministerstva vnitra č. 44/1995 se zde nenalézá. Ani tento nedostatek však ve svých důsledcích není pro rozhodnutí o vině obviněného směrodatný.

K naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. nestačí toliko zjištění, že pachatel jako veřejný činitel vykonával svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu, současně musí být prokázáno, že tak činil v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. V posuzovaném případě šlo o to, zda tak činil v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch. Soudy obou stupňů shodně uzavřely, že tento zákonný znak nebyl prokázán; odvolací soud výslovně konstatoval, že „…chybí důkaz o tom, že by obviněný u něj nalezené osobní údaje o jiném hodlal využít k ryze osobním účelům,

poněvadž část materiálů měla návaznost na rehabilitační řízení obviněného, část pocházela z období občanských komisí a i ve vztahu k materiálům majícím vztah ke služební činnosti v BIS chybí důkaz o tom, že je chtěl využít k osobním účelům“ (strana 20 usnesení). Názor dovolatelky, že tento úmysl je představován záměrem získat pro svoji další potřebu informace o osobních údajích řady občanů, které dal k dispozici osobám v místě trvalého bydliště, nelze akceptovat.

Úmysl opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch zahrnuje podle praxe soudů každé neoprávněné zvýhodnění materiální nebo imateriální, na které by pachatel nebo jiná osoba neměla právo. Tento znak charakterizuje pohnutku pachatele, takže postačí, když pachatel, veden touto pohnutkou, vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu, aniž by si skutečně neoprávněný prospěch sobě nebo jinému opatřil. To, že obviněný takto zamýšlený neoprávněný prospěch neopatřil a ani tak neměl v úmyslu učinit vůči jiným osobám, konkrétně členům své domácnosti, je dostatečně doloženo výsledky dokazování a zejména jeho již zmiňovaným vysvětlením, jakými motivy byl veden, byly-li u něj zajištěny evidenční lístky osob převážně spojených s nedemokratickým režimem. Obdobný závěr je však třeba učinit i ve vztahu k jeho osobě. Je sice pravdou, že obviněný si touto cestou, která jistě není korektní a není ani v souladu s povinnostmi příslušníka BIS, opatřil informace, které ale jen zdánlivě mohou představovat imateriální neoprávněný prospěch. Nelze totiž přehlédnout, že podle tvrzení obviněného, jež vyvráceno nebylo, neměly tyto informace za žádných okolností sloužit jeho prospěchu, ale výlučně zájmům celospolečenským. Z tohoto úhlu pohledu je třeba pohlížet i na jen domněle odlišný případ osobních údajů JUDr. L. S., podílející se na rozhodování ve věci, o jejíž plnou rehabilitaci obviněný usiloval. I ona byla podle jeho přesvědčení osobou úzce spojenou s předchozím režimem a ani tady nelze v jeho činu dohledat sobecky osobní zájem. Soudy obou stupňů proto přiléhavě uzavřely, že pro absenci nejméně tohoto zákonného znaku nelze čin obviněného posoudit ani jako trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Správně proto soud prvního stupně zprostil obviněného obžaloby pro skutek popsaný pod bodem 6) obžaloby, jímž měl spáchat jednak trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. (právní věta není uvedena přesně), jednak trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. (dle dovolání), když v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem, a nepochybil ani odvolací soud, jestliže v této části shledal odvolání státní zástupkyně v podstatě nedůvodným. Nejvyšší soud pokládá v tomto rozsahu dovolání nejvyšší státní zástupkyně zčásti za zjevně neopodstatněné, zčásti bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

Napadeným usnesením odvolacího soudu ve výroku pod bodem I., jímž byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen v bodě 2) zprošťujícího výroku o vině a nově bylo podle § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. trestní stíhání obviněného pro skutek uvedený v bodě 2) obžaloby Okresního státního zastupitelství v Přerově ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 1 Zt 393/2001, v němž byl spatřován trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 tr. zák., zastaveno, bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí ve smyslu důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. Proto Nejvyšší soud z podnětu dovolání nejvyšší státní zástupkyně napadené usnesení odvolacího soudu v této části zrušil. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušenou část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup

- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)